

Noviny

Anne Frankové

Den Anne Frankové 12. června 2026

Margot Franková 100. výročí narození

Většina lidí zná Margot především jako „Anninu sestru“ a mnoho z toho, co o ní víme, pochází z Anniných deníkových záznamů. Málokdo ví, že si Margot také vedla deník, který se na rozdíl od Annina nedochoval. Její hlas, myšlenky, názory jsou navždy ztraceny. Margot ale můžeme lépe poznat díky fotografiím, vzpomínkám a dopisům. Pojdme zjistit, jaká Margot byla:

Dne 16. února 1928 se ve Frankfurtu nad Mohanem v Německu narodila **Margot Betti Franková** jako první dítě Otty a Edith Frankových-Holländerových. Mladá rodina žila s Margotinou babičkou Alicí Frankovou. Později se přestěhovali do vlastního bytu na adrese Marbachweg 307. Německo tehdy čelilo následkům první světové války a hospodářské krizi, která zasáhla i rodinu Frankových. Přesto Margotina matka později uvedla, že tato léta patřila k nejšťastnějším v jejím životě.

Když bylo Margot šest let (a Anne čtyři), dostal se v Německu k moci Adolf Hitler a NSDAP. Její rodiče už neviděli v Německu budoucnost a začali se připravovat na **stěhování do Amsterdamu, kam se přestěhovali v prosinci 1933.**

Po přestěhování do Nizozemska se život postupně stabilizoval. Margot začala chodit do školy, kde si našla hodně kamarádek. Byla zvědavá a ráda se učila novým věcem, včetně bruslení a později plavání, veslování a tenisu.

Margot a její kamarádka
Hetty Ludelová.

Už po mnoho desetiletí čtou deník Anne Frankové dospívající a mladí lidé po celém světě. Skrze čtenáře její odkaz žije dál a my se můžeme učit z jejich zkušeností s diskriminací a nespravedlností. Společně pak můžeme usilovat o spravedlivější společnost pro všechny, což je dnes stejně důležité jako kdy dřív.

Dne 12. června si připomínáme narození **Anne Frankové**. Tato každoroční událost, nazývaná na její počest „Den Anne Frankové“, nabízí prostor k zamyšlení i poučení. Rádi bychom všechny, kdo se zajímají o Anne, její rodinu i ostatní ukrývané na Prinsengracht v Amsterdamu, motivovali k tomu, aby si našli čas přemýšlet a diskutovat o současných tématech, propojit je s poučením z minulosti a abychom tak společně přispěli k lepší budoucnosti pro všechny.

O Anne toho díky jejímu deníku, vzpomínkám otce i lidí, kteří Frankovým v úkrytu pomáhali, víme hodně: poznáváme ji jako veselou, všestrannou, neklidnou a přátelskou dívku s mnoha zájmy. Byla živá a bezprostřední. Dokázala být i nesnesitelná. Často stála v centru dění a organizovala dění kolem sebe. **Co ale víme o její sestře Margot?**

Letos by Margot oslavila 100. narozeniny. Využijme tohoto významného výročí a seznámme se s ní blíže. Jaké měla zájmy? Co plánovala, až skončí válka? Co víme o jejím životě v úkrytu? Pojdme si nejen připomenout mladou ženu, jejíž život byl zbytečně zmařen, ale také rozšířit svou znalost tématu o Anne o další důležitou perspektivu.

V souvislosti se stým výročím narození Margot bychom rádi připomněli také životní příběh **Emílie Macháلكové**, přeživší genocidy Romů a Sintů, která by letos rovněž oslavila sté narozeniny. Její životní příběh nám pomůže nejen lépe porozumět různým podobám nacistické rasové politiky, ale také nazřít, že i tváří v tvář vlastnímu ohrožení je možné postavit se nespravedlnosti.

Anne Frank Youth Network in Czechia

Noviny Anne Frankové

Den Anne Frankové 12. června 2026

V roce 1938 byla díky svým vynikajícím studijním výsledkům přijata na dívčí lyceum, které bylo jen deset minut jízdy na kole od jejich domova na Merwedeplein v Amsterdamu. Rychle si našla nové přátele a začala navštěvovat dramatický kroužek. Mezitím se v Německu zhoršoval útlak Židů a Margot měla obavy o svou babičku a strýce v Cáchách. V noci z 9. na 10. listopadu 1938, během tzv. křišťálové noci, došlo k fyzickým útokům na Židy po celém Německu, synagogy a obchody byly ničeny a vypalovány. Margotiny dva strýcové byli zatčeni. Později se babičce i strýcům podařilo ze země uprchnout.

Zkuste v Anně deníku najít pasáže, ve kterých popisuje Margot. Jak o své sestře píše? Mění se způsob, jakým o Margot píše, v průběhu času?

Margot se svým kolem na náměstí Merwedeplein, květen 1939.

V roce 1940 napadlo Německo Nizozemsko. Frankových se stále více dotýkají postupně zaváděná protizidovská opatření, která omezují život rodiny, profesní i soukromý život jejich členů, přátel i kolegů.

Situace se dramaticky změnila, když Margot obdržela předvolání do pracovního tábora Německu. Rodina se rozhodla rychle odejít do úkrytu. Margot s jejími blízkými tak náhle zmizeli z očí okolního světa. V zadním traktu domu v centru Amsterdamu, kde sídlila Ottova firma, se snažili žít pokud možno normálně. Margot se intenzívně věnovala samostudiu a četla knihy, především o náboženství a medicíně. Po válce chtěla studovat medicínu a stát se lékařkou. Celkem osm lidí ukrývajících se v zadním traktu bylo zcela závislých na pomoci zaměstnanců a přátel Margotina otce, kteří jim zajišťovali jídlo, oblečení, knihy i noviny a vše nezbytné.

Po více než dvou letech byli 4. srpna 1944 ukrývající se odhaleni a zatčeni. Podle jednoho z pomocníků, Victora Kuglera, „Margot tiše plakala“. Frankovi, Pelsovi a Fritz Pfeffer byli deportováni přes tábor Westerbork do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz. Na nástupišti v Osvětimi byli muži odděleni od žen – to bylo naposledy, kdy Margot viděla svého otce. Otto Frank vzpomínal: „Výraz v Margotiných očích si budu pamatovat celý život.“ Dne 30. října 1944 byly Margot a Anne zařazeny do skupiny žen určených k nuceným pracím v Bergen-Belsenu. Edith zůstala v Osvětimi.

Margot Franková zemřela na tyfus v Bergen-Belsenu pravděpodobně v únoru 1945, krátce před svými 19. narozeninami (přesné datum není známo). Krátce po její smrti zemřela i její sestra Anne.

Její otec Otto byl jediný z osmi lidí z úkrytu v zadním traktu, který holocaust přežil. Na cestě zpět z Osvětimi se dozvěděl, že jeho manželka Edith zemřela. S nadějí pokračoval v pátrání po svých dcerách, ale 18. července 1945 obdržel zprávu, že i ony zemřely. Po válce vyhledal Margotiny přátele. Jette Frijda mu řekla: „Moje přátelství s Margot pro mě navždy zůstane krásnou vzpomínkou.“

Margotin život byl tragicky zmařen. O tom, jak by mohla vypadat její budoucnost, její přítelkyně Barbara řekla: „Nevím, čemu by se věnovala. Ale ať by to bylo cokoli, dělala by to skvěle.“

Proč si myslíte, že bychom se měl dozvědět něco o Margotině životě?

Noviny Anne Frankové

Den Anne Frankové 12. června 2026

Genocida Romů a Sintů

Zapomenutá genocida: osud Romů a Sintů během holokaustu

Genocida Romů a Sintů během druhé světové války představuje jednu z nejtemnějších kapitol nacistické historie. Často zůstává ve stínu šoa (genocidy evropských Židů), přesto byla vedena stejnou rasovou ideologií, která označovala určité skupiny za „rasově méněcenné“ a „nehodné života“.

Cíleně pronásledovaná skupina

Nacistická ideologie označovala Romy a Sinty jako „rasové cikány“ nebo „míšence“, považovala je za „cizorodé“ („artfremde“) a „méně vyvinuté“. Byli oběťmi hluboce zakořeněných předsudků – anticiganismu – které nacisté využili k ospravedlnění systematického hromadného vraždění.

Mechanismy genocidy

Perzekuce se postupně vyvíjela a kopírovala „konečné řešení židovské otázky“. Používané metody zahrnovaly:

- hromadné vraždy (popravy v plynových komorách),
- nucené práce v nelidských podmínkách koncentračních táborů, často končící smrtí,
- nucené sterilizace jako nástroj genocidy,
- Einsatzgruppen – „zásahové jednotky smrti“, které na východních územích a v Sovětském svazu vraždily Romy a Sinty při chaotických masakrech bez právních pravidel.

Tragédie v českých zemích

Protektorát Čechy a Morava byl považován za součást Německé říše, což znamenalo, že zde byly nacistické plány realizovány s mimořádnou brutalitou.

- Místní koncentrační tábory: mezi lety 1942–1943 bylo asi 2700 mužů, žen a dětí vězněno v táborech v Letech u Písku a Hodoníně u Kunštátu. Téměř 540 z nich zde zemřelo v důsledku katastrofálních podmínek.
- Deportace do Osvětimi: od března 1943 bylo asi 4500 lidí deportováno do tzv. „cikánského tábora“ v Auschwitz-Birkenau, kde většina zahynula.
- Rozsah ztrát: z více než 5000 Romů a Sintů z území dnešní České republiky přežilo do roku 1945 pouze asi 600.

Hořký návrat

Ti, kteří přežili, se vraceli do světa, kde neměli nic. Jejich domovy byly často zničeny a majetek rozkraden nebo rozprodán ve veřejných dražbách. Do poválečného období vstupovali se zničeným zdravím a bez domova.

Poznámka k jazyku

V historických dokumentech nacisté používali označení „cikán“ bez ohledu na to, jak se lidé sami identifikovali. Dnes je toto slovo často považováno za hanlivé. V odborném výzkumu a paměťových institucích se používá pouze proto, aby přesně odráželo jazyk rasových zákonů a ideologii pachatelů.

Uvnitř Památníku
Lety u Písku.

Navštívili jste památník v Letech u Písku nebo v Hodoníně u Kunštátu nebo Muzeum romské kultury v Brně? Víte, jaká opatření vylučovala Romy a Sinty ze společnosti? A jakou roli v tom sehrál zákon z roku 1927?

Znáte příběh Josefa Sérinka, tzv. Černého partyzána? Víte, z jakého tábora se mu podařilo uprchnout, než se stal partyzánem?

Noviny Anne Frankové

Den Anne Frankové 12. června 2026

Příběh Emílie Machálkové

17letá Emílie.

Život Emílie Machálkové (1926–2017), rozené Holomkové, je silným svědectvím o „ženských hlasech války“ a o mnohvrstevných formách občanského odporu proti nacistické rasové perzekuci. Její příběh ukazuje, jak individuální i rodinná odvaha, podpořená solidaritou komunity, dokázala zachraňovat lidské životy během genocidy Romů a Sintů v Protektorátu Čechy a Morava.

Rodinné zázemí a počátky perzekuce

Emílie se narodila do významné rodiny Holomků, moravského romského rodu dobře integrovaného do společnosti. Její strýc Tomáš Holomek byl prvním romským vysokoškolským studentem v Československu. Po roce 1939 však byla rodina vystavena stále brutálnějšímu protiromským opatřením. Pro dospívající Emílii se každodenní život stal psychicky náročným, zejména kvůli cestám do práce s průkazem označeným písmenem „Z“ jako Zigeuner (cikán). Vzpomínala na šikanu ve vlacích:

„Křičeli na mě. Bylo mi patnáct nebo šestnáct let... Nadávali mi německy i česky: jak to, že jedu mezi lidmi a ne v dobytčím vagónu mezi dobytkem?“

Zásah starosty Josefa Kiliána

V březnu 1943 začaly hromadné deportace do Auschwitz-Birkenau. Emíliina nejbližší rodina už byla na cestě na nádraží, když je zachránil starosta z Nesovic Josef Kilián, který tři dny vyjednával a uplácel gestapo. Řekl jim:

„Neplačte, nikam nejedete. Tři dny jsem se nechal kopat ode dveří ke dveřím na gestapu, ale své občany na smrt nepošlu.“

Zatímco její nejbližší rodina byla zachráněna, více než 30 příbuzných ze Svatobořic bylo deportováno a nikdo z nich nepřežil.

Spontánní i promyšlený odpor

Emílie a její rodina opakovaně riskovali život, aby zachránili druhé:

- **Záchrana Růženky:** v předvečer deportace příbuzných se Emílie spontánně rozhodla vzít si tříletou sestřenicí Růženku k sobě. Řekla: „Tak Růženku mi neberte, já si ji vezmu domů.“ Růženka válku přežila, i když si nesla celoživotní následky traumatu.
- **Ukrytí příbuzných:** rodinný dům v Nesovicích se stal tajným útočištěm. Během prohlídek gestapa skrývali babičku Terezií i další uprchlíky – včetně bratrance a řeckého vězně – za skříní v malé místnosti.
- **Odmítnutí sterilizace:** v roce 1944 byla Emílie předvolána k nucené sterilizaci. Vystrašená vyhledala pomoc u svého zaměstnavatele a ukrývala se čtyři měsíce ve sklepě v Olomouci. Tento čin je považován za specifickou formu ženského odporu proti zásahům tělesné integrity, ženské identity a budoucnosti, neboť mířil na samotnou možnost mateřství romských žen.

Znáte další příběhy, ve kterých byli lidé zachráněni před pronásledováním? Co mají společného, nebo v čem se od sebe liší?

Osamělá sestřenicí Růženka.

Noviny Anne Frankové

Den Anne Frankové 12. června 2026

Poválečný odkaz a kulturní paměť

Po válce se Emílie provdala za Jana Machálka a vychovala čtyři děti. Stala se známou romskou zpěvačkou, zpívala tradiční písně i žalozpěv „Aušvicate hi kher báro“ (V Osvětimi je velký dům), který sloužil jako hudební památka na její příbuzné zavražděné během holokaustu. V pozdějších letech se stala důležitou nositelkou historické paměti a přednášela tisícům studentů v projektech jako „Zmizelí Romové a Romové dnes“. Za svou odvahu a vzdělávací činnost získala řadu ocenění, včetně Ceny Václava Bendy a Pamětní medaile Ústavu pro studium totalitních režimů. Její životní filozofie zdůrazňovala charakter člověka nad etnickým původem:

„Chce-li člověk něčeho dosáhnout svou pílí a poctivostí, nezáleží na tom, je-li bílý, černý nebo žlutý. Každý člověk má v sobě kousek zlého a kousek dobrého a na každém jednotlivci záleží, čemu nechá v sobě zvítězit. Až bude každý tolerantní, sebekritický a rozpozná pravdu od lži a spravedlnost od zla, bude na světě dobře. A k tomu nám dopomáhej Bůh!“

Emílie Machálková
vyznamenaná cenou Václava
Bendy „Za svobodu a
demokracii“ (2012).

Chcete se dozvědět více o Emílii Machálkové? Přečtěte si článek o ní od historika Michala Schustera a její životní příběh na stránkách Paměť národa.

„Tak Růženku mně neberte...“
Příběh Emílie Machálkové
autor: Michal Schuster

Emílie Machálková
Paměť národa

Aušvicate hi kher baro, odoj phandlo mro
pirano. Bešel bešel, gondofinel
he pre mande pobisterel.

Khatar Ruska balval phurdel, mro pirano
už man mukhel. Mukhel, mukhel
pharipnaha, našti phendom „Ačh
Devleha!“

O, tu kalo čirikloro, lidža mange mro filoro.
Lidža lidža mra romňake, hoj som phandlo
Aušvicate.

Andro lagri bokha bare he so te chan
amen nane. Aňi oda koter maro, o blokaris
bibachtalo.

Sako dīves amen maren, andre buti amen
traden. Kas kamel, mukhel khere, phenel
lake „Pašlív tele.“

Až me jekhvar khere džava, le blokaris
našavava. Le blokaris našavava,
štubinisten me pekava.

Kana maro jon, ulaven, na den amen, so
patrinel. Te me jekhvar khere džava, le
blokaris našavava.

V Osvětimi je velký dům, sedí tam můj
milý. Sedí, sedí, přemýšlí a na mě
zapomíná.

Z Ruska vítr fouká, můj milý mě už
opouští. Opouští, opouští mě těžce, že
nemohl říct ani „Sbohem“.

Ó, ty černý ptáčku, zanes můj lísteček.
Zanes, zanes mej mé ženě, že jsem zavřený
v Osvětimi.

V táboře je velký hlad a nemáme co jíst.
Ani kousek chleba, blokař je zlý.

Každý den nás bije, do práce nás žene. A
koho chce, nechá doma, řekne „Lehni si.“

Až jednou domů půjdu, blokaře zabiju.
Blokaře zabiju, štubinistu upeču.

Když chleba jím, kradu, nedají nám, co
nám patří. Až jednou domů půjdu, blokaře
zabiju.

Naskenujte QR kód a poslechněte
si zpěv Emílie Machálkové.

Noviny Anne Frankové

Den Anne Frankové 12. června 2026

Anne Frank Youth Network Česká republika

EDUCATE. EMPOWER. REPEAT.

Jsme celosvětová síť mladých lidí, kteří chtějí měnit svět k lepšímu. Přidejte se k nám a pomozte prosazovat rovná práva, aktivní občanství a společnost bez diskriminace, předsudků a nespravedlnosti.

Inspirací je nám deník a životní příběh Anne Frankové. Propojujeme mladé lidi a dáváme jim nástroje i podporu k tomu, aby mohli sami realizovat projekty vedoucí k pozitivní společenské změně. Anne Frank Youth Network je iniciativa vytvořená Domem Anne Frankové. Jejím místním partnerem je Antikomplex – hnutí proti xenofobii.

Co děláme

- Budujeme síť mladých lidí se společnými zájmy, kteří mohou sdílet své nápady, názory i vzájemnou podporu.
- Pořádáme akce zaměřené na diskusi o aktuálních společenských tématech.
- Našim členům poskytujeme nástroje a dovednosti, které jim pomáhají aktivně se zapojovat a prosazovat důležitá témata.
- Podporujeme je také v tom, aby ve svých komunitách vytvářeli vlastní projekty a iniciativy.
- Propojujeme mladé lidi ze střední Evropy s jejich vrstevníky z jiných částí světa.

Chcete se připojit nebo jen být v obraze ohledně akcí a novinek, které plánujeme? Naskenujte si QR kód a sledujte nás na sociálních sítích.

JOIN US

Koncepce: Thomas Elmecker, Marie Smutná

Texty: Thomas Elmecker, Marie Smutná

Překlad: Marie Smutná

Grafika: Thomas Elmecker

Kontakty:

Anne Frank Youth Network in Czechia - afyn.cz@gmail.com

Thomas Elmecker – elmecker@antikomplex.cz

Marie Smutná – smutna@antikomplex.cz

Zdroje textů:

- Anne Frank Stichting, <https://margot100.annefrank.org/#/>
- holocaust.cz, <https://holocaust.cz/dejiny/pronasledovani-a-genocida-romu/>
- Michal Schuster, Antikomplex, <https://antikomplex.cz/2026/04/24/tak-ruzenku-mne-neberte/>

Zdroje fotografií:

- [1] Collection Anne Frank Stichting / Polyfoto,1942, Identification A_AFrank_III_027.098.
- [2] Collection Anne Frank Stichting / Polyfoto, 1942, Identification A_AFrank_III_055.153.
- [3] Collection Anne Frank Stichting / unknown, 1937 Identification A_AFrank_III_055.077.
- [4] Collection Anne Frank Stichting / unknown, 1939, Identification A_MFrank_III_031.
- [5] Antikomplex, Thomas Elmecker, 2026
- [6] Memory of Nations, <https://www.memoryofnations.eu/sites/default/files/witness/2099/photo/24427-photo.jpg>
- [7] Memory of Nations, <https://www.memoryofnations.eu/sites/default/files/witness/2099/photo/24653-photo.jpg>
- [8] Memory of Nations, <https://www.memoryofnations.eu/sites/default/files/witness/2099/photo/24643-photo.jpg>